

DESTIA

TOIMIVAMPI MAAILMA

Vertailutestien tulosten tulkinta – Mikä on hyvä tulos?

Pertti Virtala

PANK-menetelmäpäivä 29.1.2015

Sisältö

- Mittaustarkkuuden käsitteitä
- Mittaustarkkuuden analysointi
  - Stabiilius
  - Kohdistuvuus
  - Toistettavuus
  - Uusittavuus
- Case kiviainestutkimukset
  - Vertailukoeraportti 2010 – kiviaineksen testit
    - SFS-EN 933-3 Litteysluku
    - SFS-EN 1097-2 Los Angeles testi
    - SFS-En 1097-9 Kuulamyllytesti

Mittaustarkkuuden käsitteitä

Kohdistuvuus (Trueness, Accuracy):

- Mittaustuloksen suhde tosimitaan, mittanormaaliin tai referenssilaitteeseen.

Stabiilius (Stability):

- Mittaustuloksen pysyvyys kun saman kohteen mittausta suoritetaan tietyin aikavälein.

Toistettavuus (Repeatability, Precision):

- Peräkkäisten mittaustulosten yhtäpitävyys, kun yksittäiset mittaukset suoritetaan lyhyin aikavälein samalla tavalla (=samalla laitteella ja saman operaattorin toimesta).

Uusittavuus (Reproducibility, Precision):

- Peräkkäisten mittaustulosten välinen yhtäpitävyys, kun yksittäiset mittaukset suoritetaan eri menetelmillä tai eri operaattoreiden toimesta tai eri laboratorioissa.

Mittausepävarmuus:

- Toistettavuus ja uusittavuus yhdessä

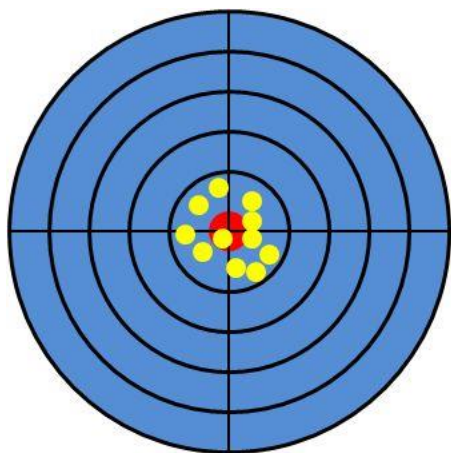
KIVIAINESTEN YLEISTEN OMINAISUUKSIEN TESTAUS.

OSA 6: TOISTETTAVUUDEN JA UUSITTAVUUDEN MÄÄRITELMÄT

Tests for general properties of aggregates.

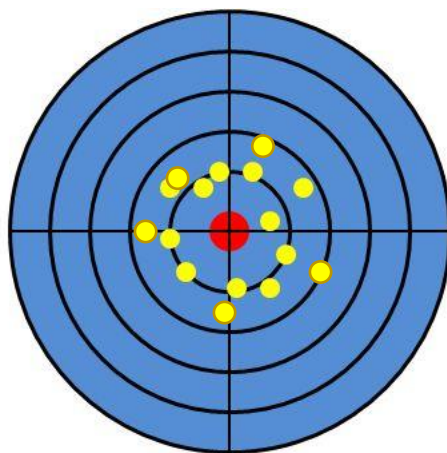
Part 6: Definitions of repeatability and reproducibility

Hyvä
kohdistus
ja
tarkka

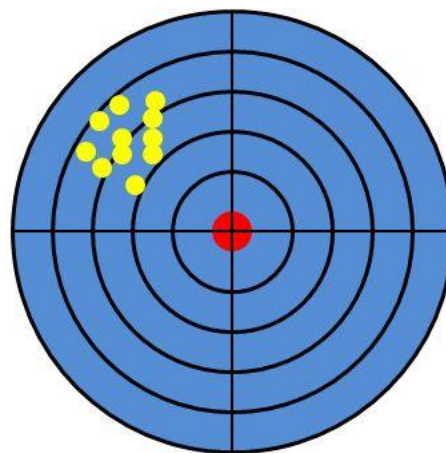
Accurate &
Precise

Hyvä
kohdistus
mutta
epätarkka

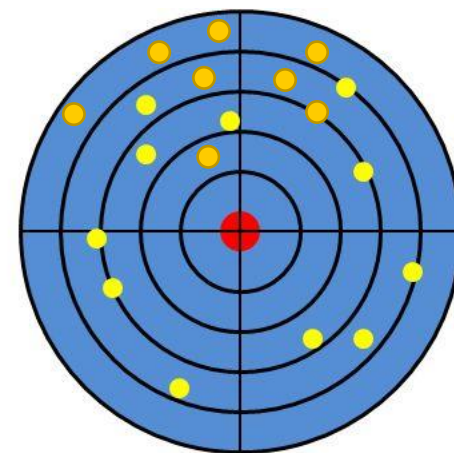
Accurate &
Imprecise

Huono
kohdistus
mutta
tarkka

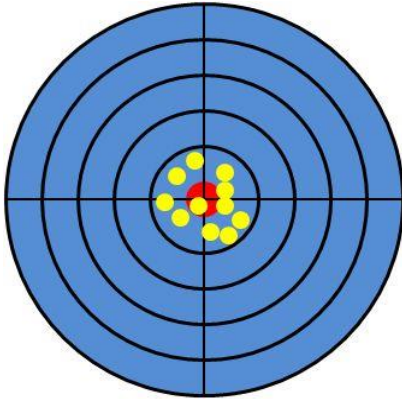
Inaccurate &
Precise

Huono
kohdistus
ja
epätarkka

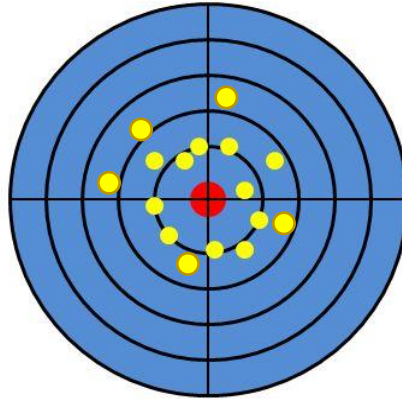

Inaccurate &
Imprecise

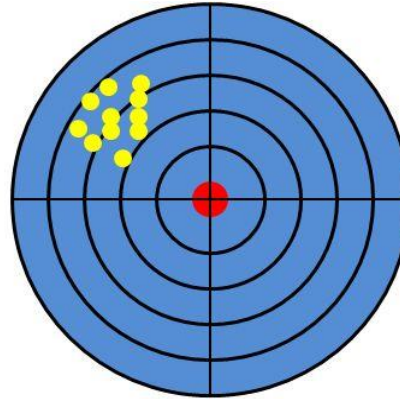
Hyvä
kohdistus
ja
tarkka

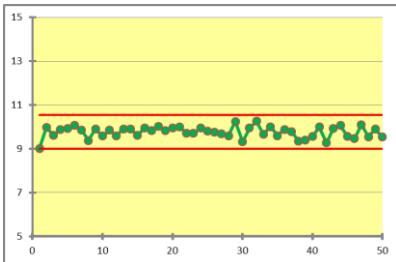
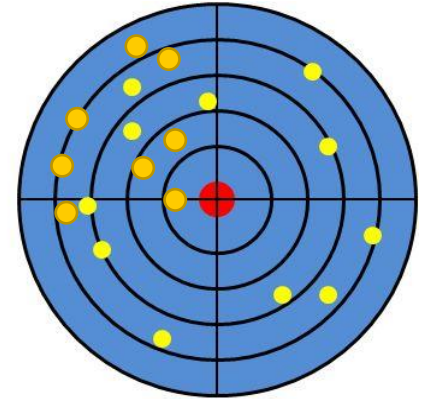
Hyvä
kohdistus
mutta
epätarkka

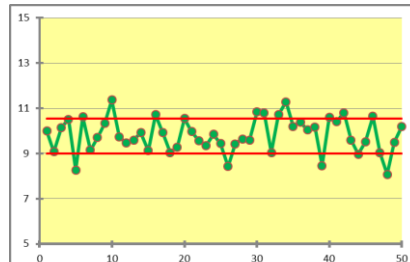
Huono
kohdistus
mutta
tarkka

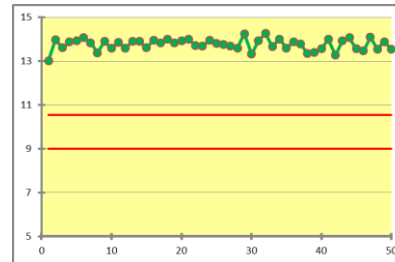
Huono
kohdistus
ja
epätarkka

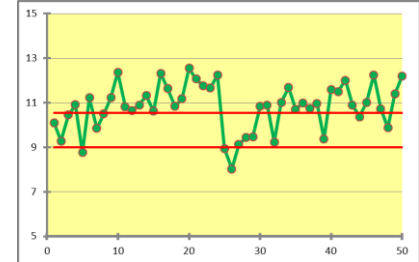
Stabiili

Epästabiili

Stabiili / Epästabiili

Epästabiili

Mittaustarkkuuden analysointimenetelmät

- Lähteet (Measurement System Analysis)
  - Laatutekniikan oppikirjat
  - Tilastolliset ohjelmistot
  - Laatutekniikan kouluttajat
- Stabiilius
  - analysoidaan (hallitaan) SPC:llä
- Kohdistus
  - testataan Bias & Linearity testillä
- Toistettavuus ja uusittavuus
  - testataan gageRR-testillä
  - raportoidaan yhdessä
- (ISO 5725/SFS EN 932-6)

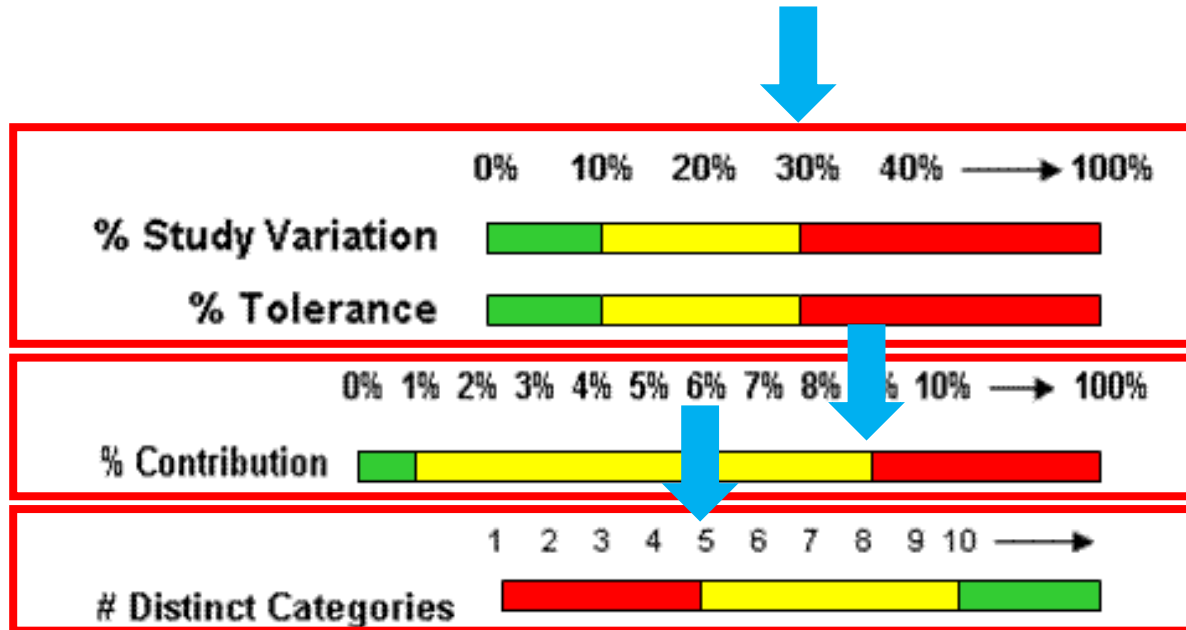
Mittaustarkkuuden tavoitearvot

Tarkkuuden laji	Tavoitearvo
Stabiilius	stabiili, LCL-UCL
Kohdistuvuus	sopimuskyseminen
Toistettavuus ja uusittavuus	
• GageRR	$\leq 30\%$
• Luokittelukyky	≥ 5
• tai	SFS-EN 932-6

GageRR-analyysin tavoitearvot

- = acceptable measurement system
- = may be acceptable based on application and cost
- = not acceptable, improve or replace measurement system

Mittausepävarmuuden suhde kokonaisvaihteluun oltava alle 30% tai Luokittelutarkkuuden oltava ≥ 5

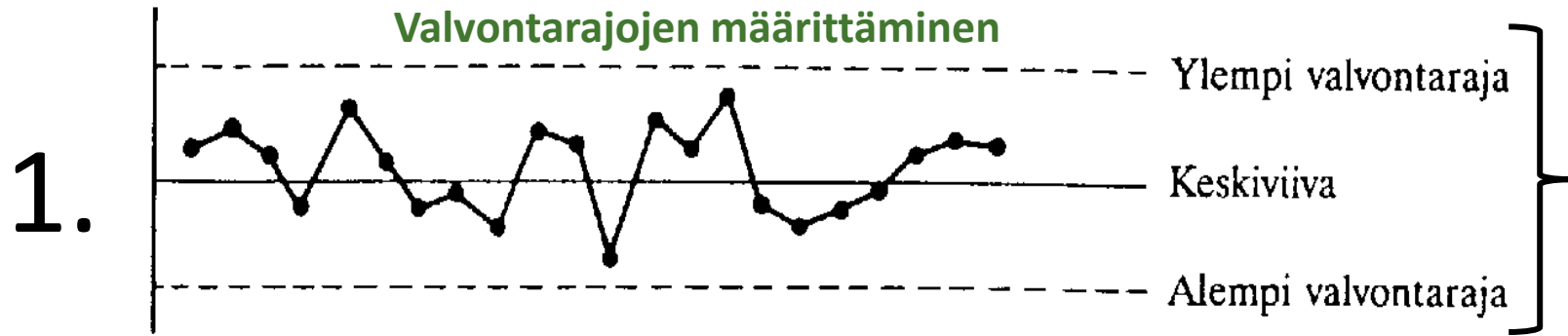
1.
2.
3.

<http://www.six-sigma-material.com/MSA.html>

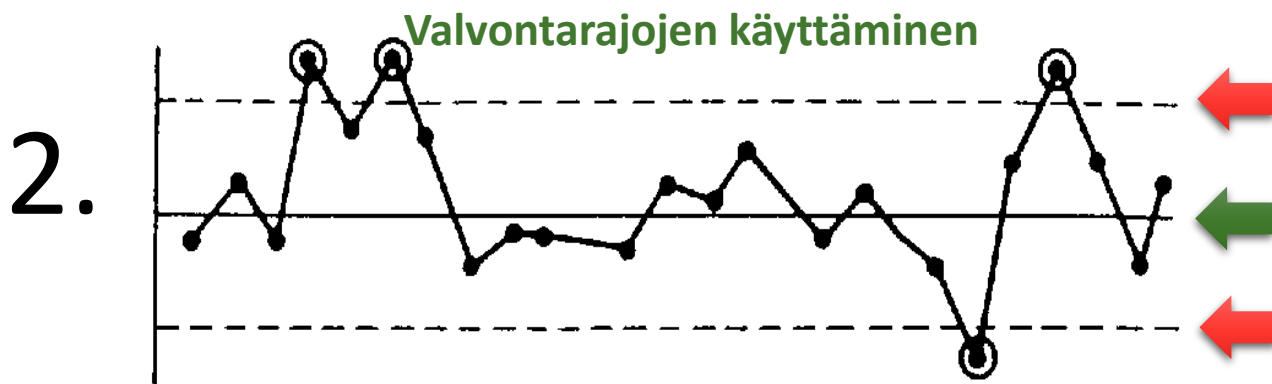

Stabiiliuden analysointi

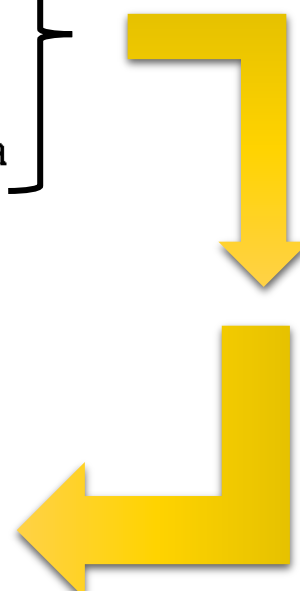
Stabiiliuden hallinta

Valvontakortti – prosessi on hallinnassa

Valvontakortti – prosessi ei ole hallinnassa

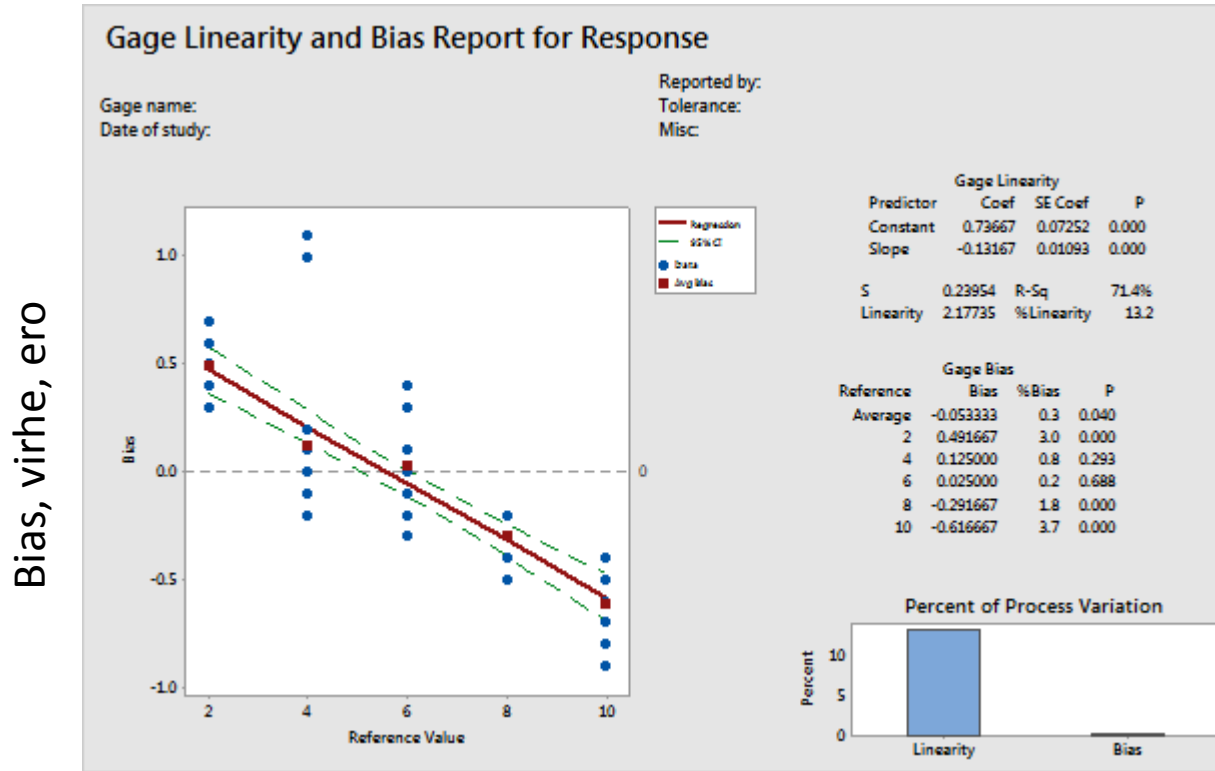
Kohdistuvuuden analysointi

Kohdistuvuuden analysointi

- Kohdistuvuustesti jaetaan usein kahteen komponenttiin:
  - Gage Bias test:
    - Tarkastelee testattavan laitteen ja referenssilaitteen tulosten välistä tasoeroa.
    - Se vastaa kysymykseen: “tuottaako laite yhtä suuria tuloksia kuin referenssilaitte?”
  - Gage Linearity test:
    - Kertoo miten yhteneväisiä tuloksia testattava laite tuottaa suhteessa referenssilaitteen tuloksiin mitattavalla arvoalueella.
    - Se vastaa kysymykseen: “riippuuko laitteen kohdistuvuus arvoalueesta?”.

Esimerkki kohdistuvuustestauksesta

Bias= $ax+b$, tavoitteena $a=0$ ja $b=0$

Bias on ok
mutta
linearisuus-
virhe on
suuri

Tosimitta, referenssiarvo

Toistettavuuden ja uusittavuuden analysointi

Toistettavuuden ja uusittavuuden analysointi

- 10 mitattavaa osaa,
- kolme operaattoria, laitetta tai laboratoriota, kaksi toistoa
- mittausjärjestys satunnaistettu.

RunOrder	Parts	Operators
1	7	1
2	6	1
3	8	1
4	5	1
5	9	1
6	10	1
7	2	1
8	1	1
9	3	1
10	3	1

11	3	2
12	9	2
13	10	2
14	7	2
15	2	2
16	8	2
17	4	2
18	2	2
19	1	2
20	1	2

21	4	3
22	7	3
23	2	3
24	5	3
25	9	3
26	6	3
27	3	3
28	1	3
29	10	3
30	10	3

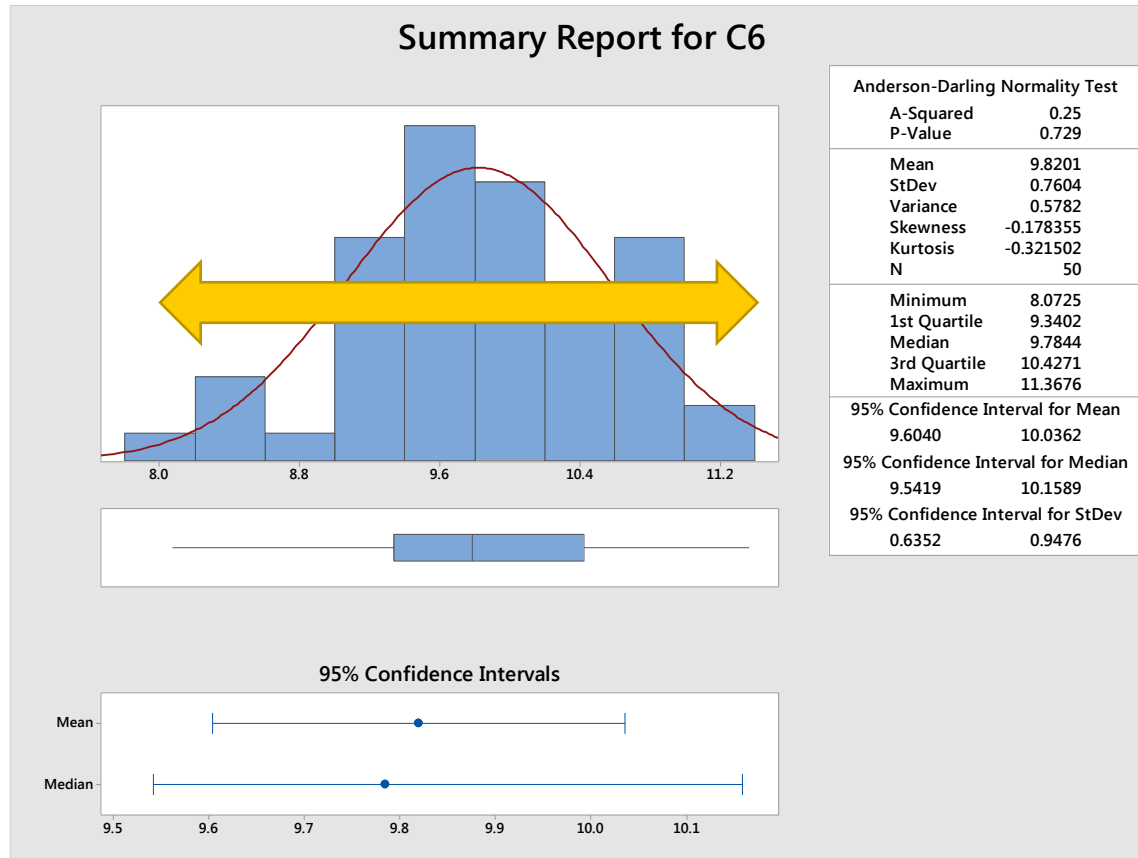
31	4	1
32	8	1
33	5	1
34	7	1
35	2	1
36	8	1
37	10	1
38	9	1
39	1	1
40	1	1

41	6	2
42	9	2
43	10	2
44	5	2
45	1	2
46	4	2
47	7	2
48	7	2
49	8	2
50	2	2

51	1	3
52	9	3
53	5	3
54	2	3
55	9	3
56	4	3
57	7	3
58	10	3
59	8	3
60	6	3

Osat (näytteet) valittava niin, että niiden arvoalue edustaa tuotantotoimintaa

ts. on pieniä arvoja, suuria arvoja ja keskisuuria arvoja

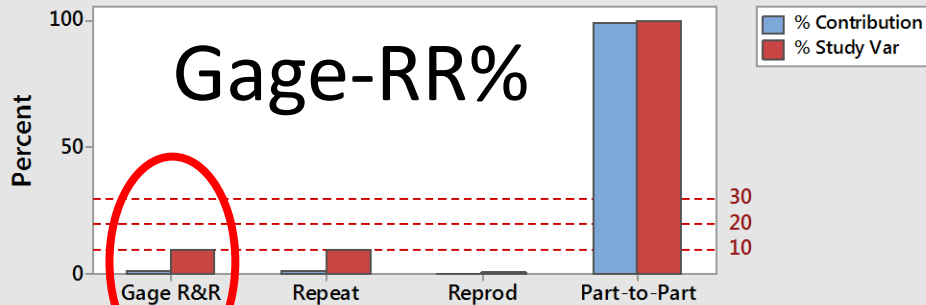

Gage R&R (Expanded) Report for Uramax

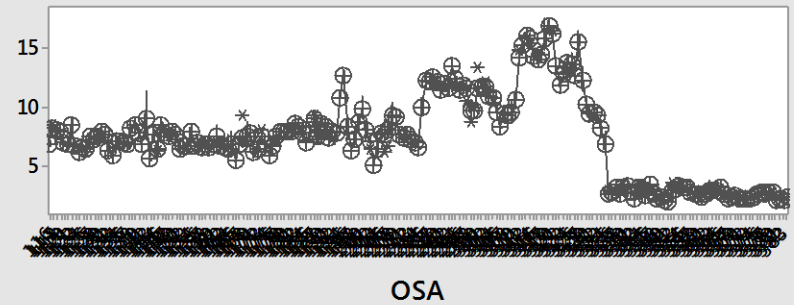
Gage name: PTM-FIN 2014 C1-testin osa
 Date of study: 26.1.2015

Reported by: Pertti Virtala
 Tolerance: PANK-menetelmäpäivä
 Misc:

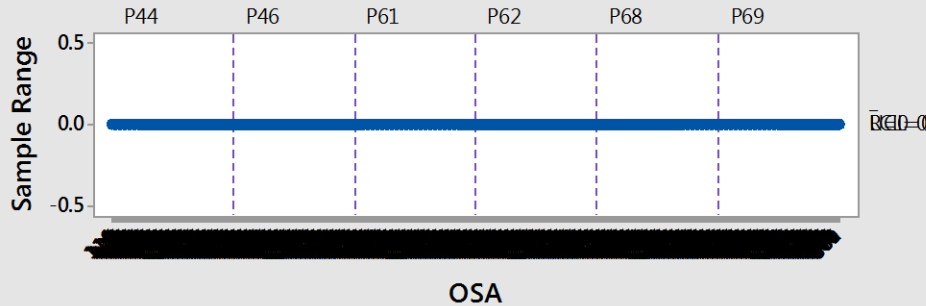
Components of Variation

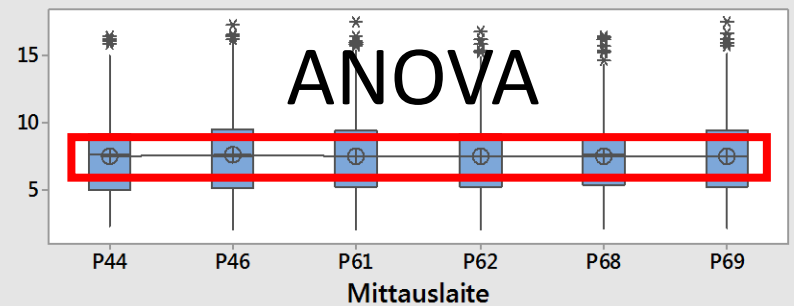
Uramax by OSA

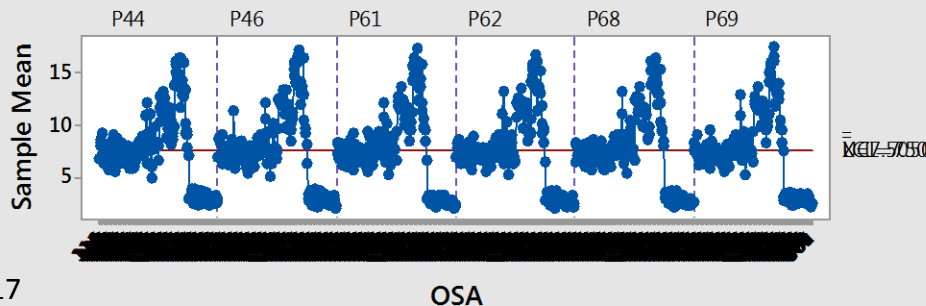
R Chart by Mittauslaite

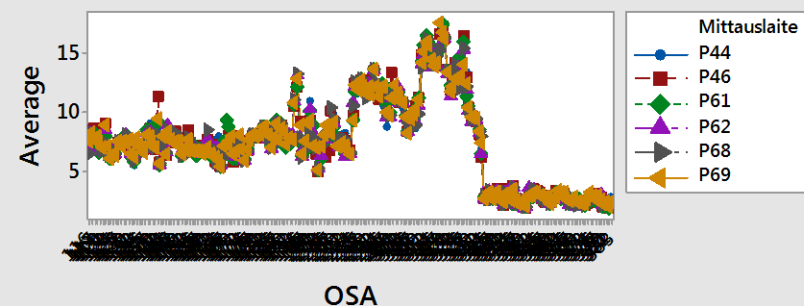
Uramax by Mittauslaite

Xbar Chart by Mittauslaite

OSA * Mittauslaite Interaction

Vaihtoehtoinen tapa tarkastella tuloksia

Gage Evaluation

Source	StdDev (SD)	Study Var (6 × SD)	%Study Var (%SV)
Total Gage R&R	0.35027	2.1016	9.78
Repeatability	0.34895	2.0937	9.74
Reproducibility	0.03038	0.1823	0.85
Mittauslaite	0.03038	0.1823	0.85
Part-To-Part	3.56574	21.3944	99.52
OSA	3.56574	21.3944	99.52
Total Variation	3.58290	21.4974	100.00

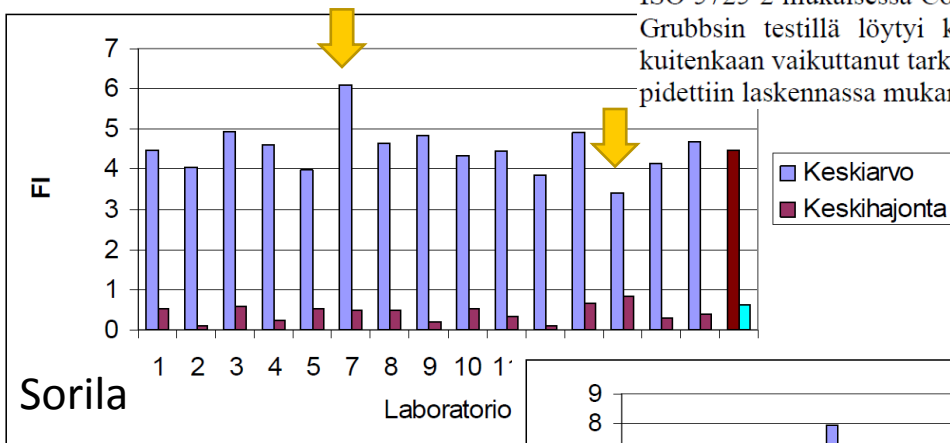
Number of Distinct Categories = 14

Case kiviainestutkimukset

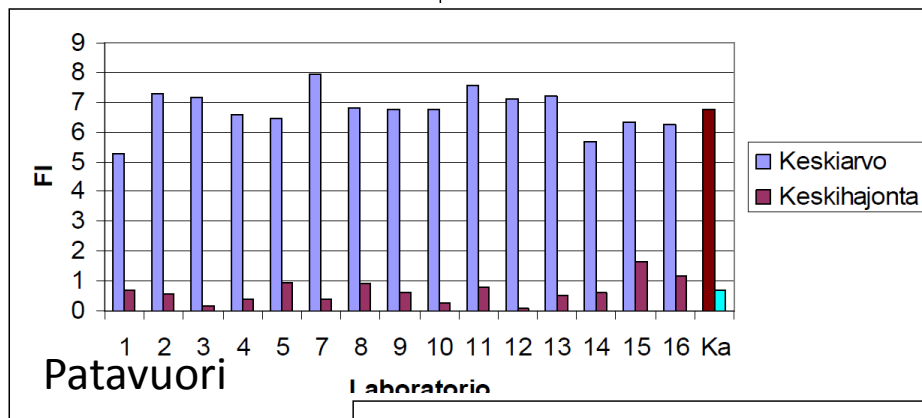
Vertailukokeet 2010

Litteysluku

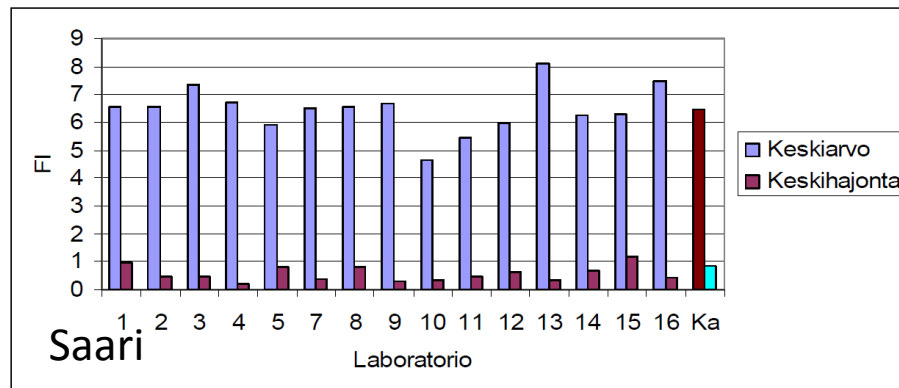
ISO 5725-2 mukaisessa Cochranin testissä ei löytynyt tilastollisesti poikkeavia tai virheellisiä tuloksia, Grubbsin testillä löytyi kolme tilastollisesti poikkeavaa tulosta, näiden tulosten poistaminen ei kuitenkaan vaikuttanut tarkkuuslaskelmilla saatuihin toistettavuuden ja uusittavuuden arvoihin, joten ne pidettiin laskennassa mukana.

Kuva 1. Sorilan kiviaineksen litteyslukutestin laboratorior...

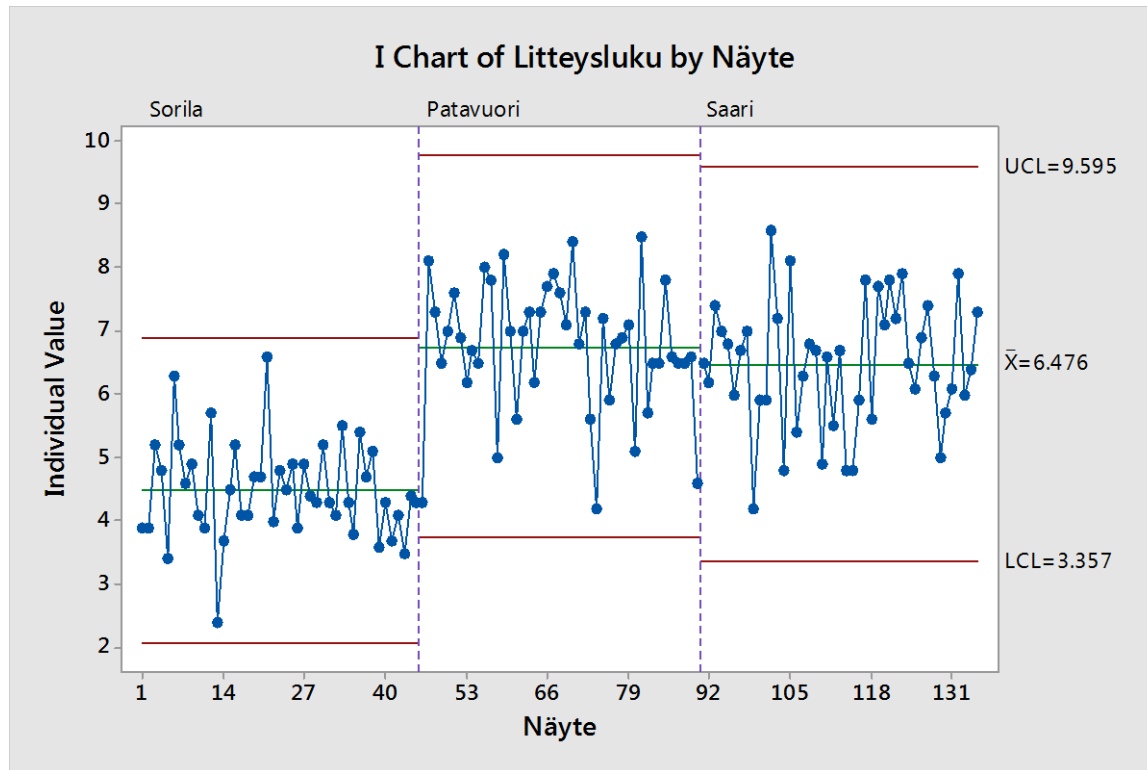
Kuva 2. Patavuoren kiviaineksen litte...

Kuva 3. Saaren kiviaineksen litteyslukutestin laboratoriokohtaiset keskiarvotulokset.

Cochran-testi: OK
 Grubbs-testi: 3 poikkeamaa

Litteysluku - stabiilius

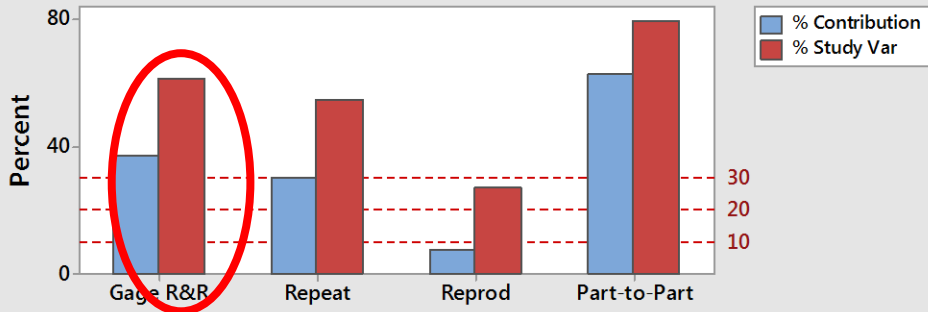

Gage R&R (Expanded) Report for Litteysluku

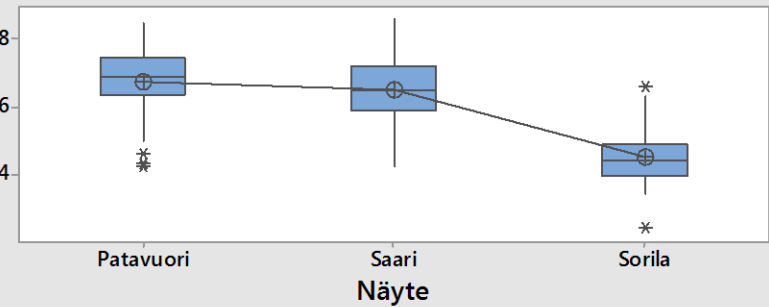
Gage name: Kiviainesten tarkkuustutkimus/2010/PKV
 Date of study: 28.1.2015

Reported by: P.Virtala
 Tolerance: GageRR-analysin kokeilua
 Misc:

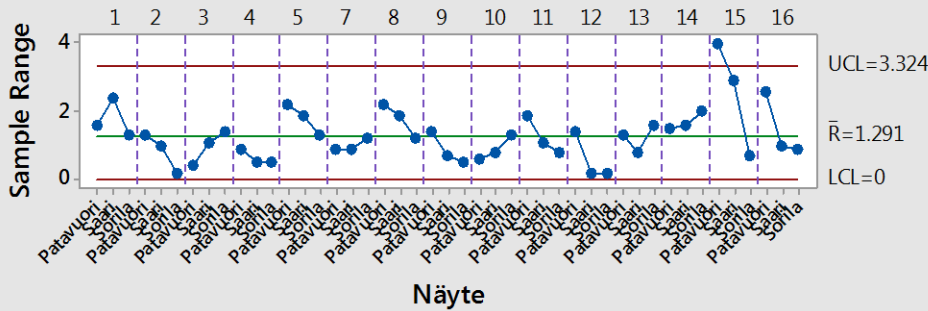
Components of Variation

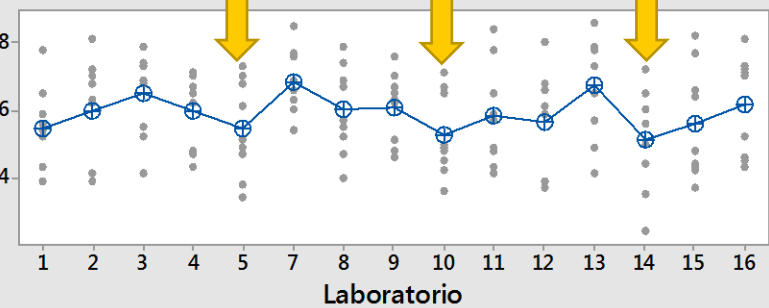
Litteysluku by Näyte

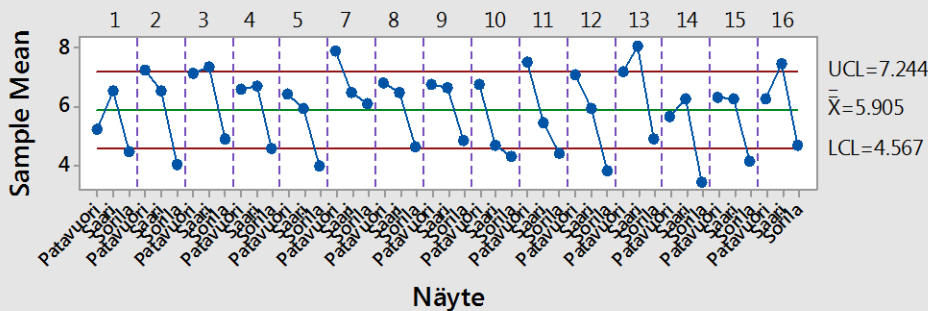
R Chart by Laboratorio

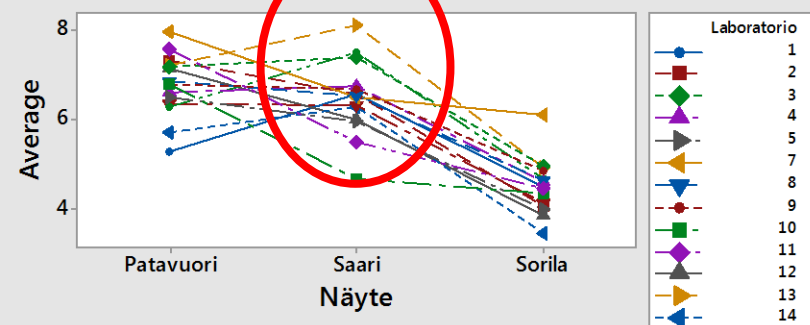
Litteysluku by Laboratorio

Xbar Chart by Laboratorio

Näyte * Laboratorio Interaction

Gage-RR analyysi - litteysluku

Gage Evaluation

Source	StdDev (SD)	Study Var (6 × SD)	%Study Var (%SV)
Total Gage R&R	0.95029	5.70174	61.15
Repeatability	0.85077	5.10462	54.74
Reproducibility	0.42337	2.54020	27.24
Laboratorio	0.42337	2.54020	27.24
Part-To-Part	1.22978	7.37866	79.13
Näyte	1.22978	7.37866	79.13
Total Variation	1.55416	9.32494	100.00

Number of Distinct Categories = 1

Huom. Tulosten tarkkuutta tutkittiin hyvin kapealla tulosalueella, mikä on syy tuloksen huonouteen.

Case kiviainestutkimukset

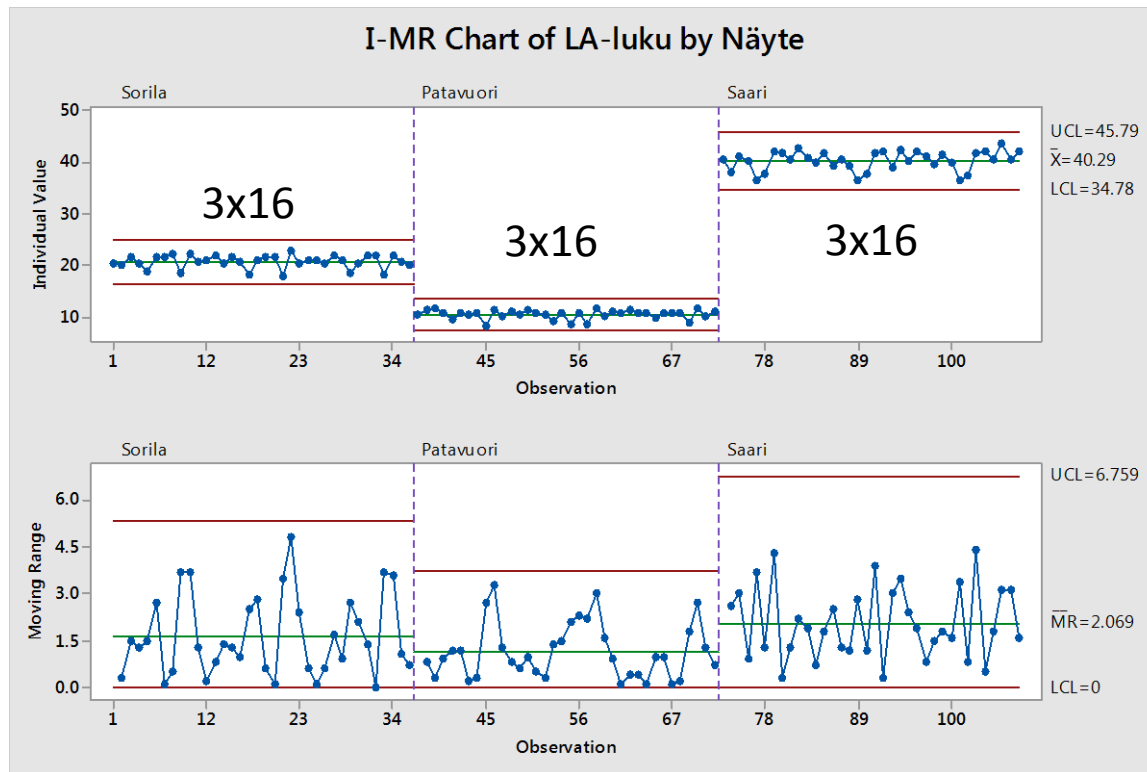
Vertailukokeet 2010

Los Angeles-luku

LA-luku – mittauksen stabiilius

- Vertailukoeraportti 2010 Pirjo Kuula-Väisänen
- Tutkittu kiviainesten LA-luvun mittaustarkkuuksia
- 3 materiaalia, 16 laboratoriota 3 toistoa

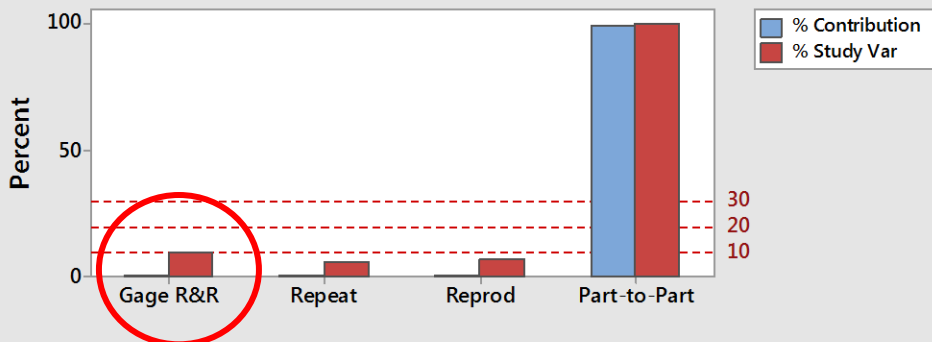

Gage R&R (Expanded) Report for LA-luku

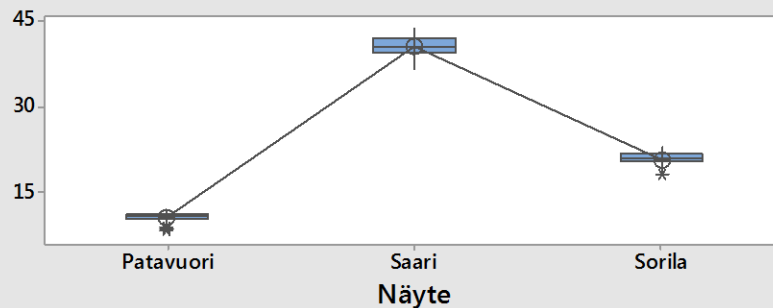
Gage name: Kiviainesten tarkkuustutkimus/2010/PKV
 Date of study: 28.1.2015

Reported by: P.Virtala
 Tolerance:
 Misc: GageRR-analysin kokeilua

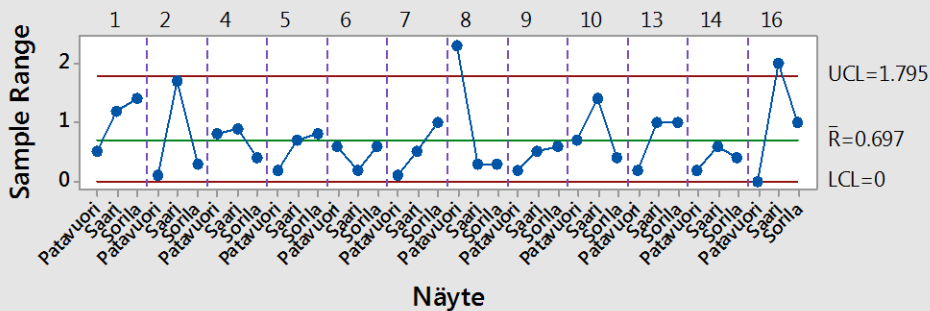
Components of Variation

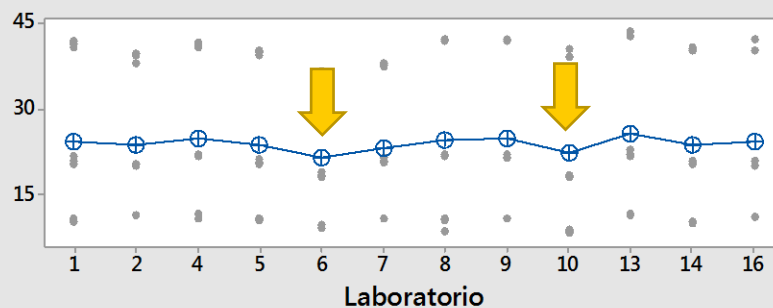
LA-luku by Näyte

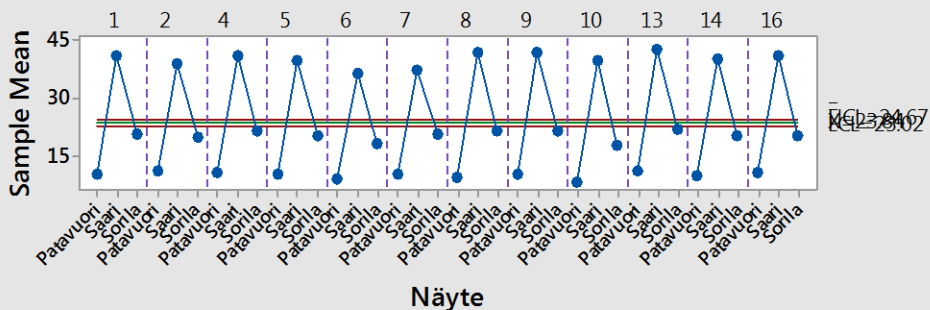
R Chart by Laboratorio

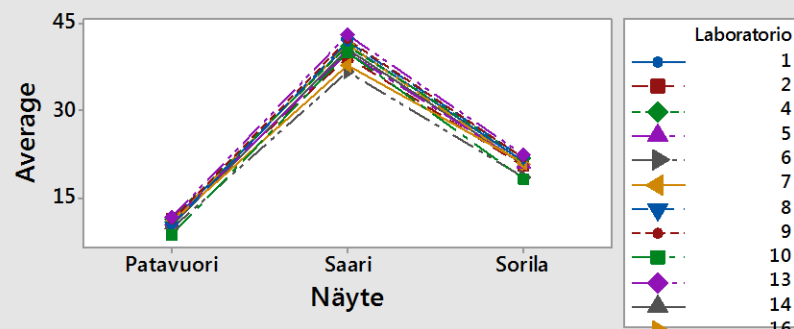
LA-luku by Laboratorio

Xbar Chart by Laboratorio

Näyte * Laboratorio Interaction

Gage-RR-analyysi – LA-luku

Gage Evaluation of LA-luku

Source	StdDev (SD)	Study Var (6 × SD)	%Study Var (%SV)
Total Gage R&R	1.4218	8.5310	9.36
Repeatability	0.9032	5.4194	5.95
Reproducibility	1.0981	6.5885	7.23
Laboratorio	1.0981	6.5885	7.23
Part-To-Part	15.1188	90.7128	99.56
Näyte	15.1188	90.7128	99.56
Total Variation	15.1855	91.1131	100.00

Number of Distinct Categories = 14

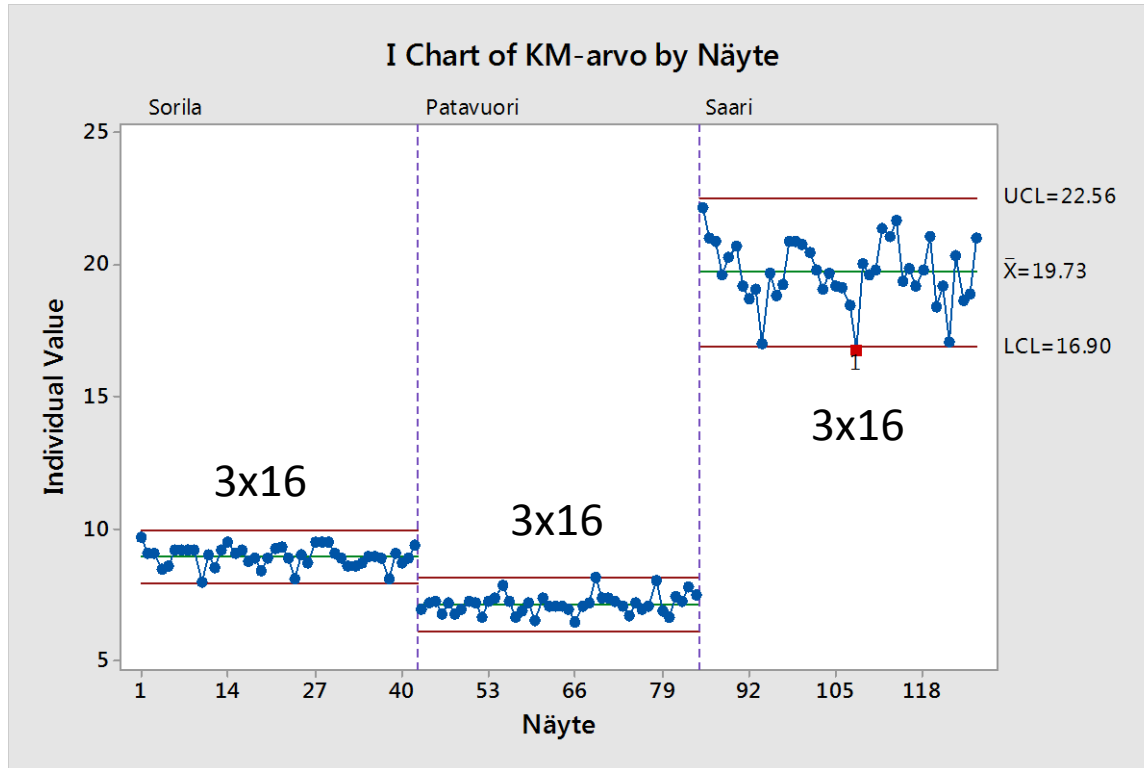
Erinomainen luokittelukyky

Case kiviainestutkimukset

Vertailukokeet 2010

Kuulamylyarvo

KM-arvo – mittauksen stabiilius

Gage-RR -analyysi

Gage Evaluation of KM-arvo

Source	StdDev (SD)	Study Var (6 × SD)	%Study Var (%SV)
Total Gage R&R	0.77088	4.6253	11.28
Repeatability	r 0.59998	3.5999	8.78
Reproducibility	R 0.48402	2.9041	7.08
Laboratorio	0.48402	2.9041	7.08
Part-To-Part	6.79229	40.7537	99.36
Näyte	6.79229	40.7537	99.36
Total Variation	6.83590	41.0154	100.00

Number of Distinct Categories = 12

Yhteenveto

Tunnusluku	Stabiilius	Kohdistuvuus	Toimivuus R&R
• Litteysluku	(OK)	-	RR%=61%, EI OK
• LA-luku	OK	-	RR%=9%, OK
• KM-arvo	OK	-	RR%=11%, OK